

Sinds 2015 is de Nederlandse export naar Zuid-Duitsland met 3,3% gegroeid. En er is nog verdere groei mogelijk. De Nederlandse vertegenwoordigingen in Zuid-Duitsland vertellen u waar de kansen liggen.

Zuid-Duitsland

Groeimotor in beweging!

Zuid-Duitsland (de gemeenschappelijke noemer voor de deelstaten Beieren, Baden-Württemberg en Hessen) wordt een steeds belangrijkere bestemming voor goederen uit Nederland. De Zuid-Duitse economie is sterk met export verbonden en digitalisering in verschillende sectoren is een groot thema. Duitsland en Nederland vullen elkaar daarin goed aan. Omdat Nederland op veel gebieden vooroploopt, bijvoorbeeld op het gebied van elektromobiliteit en laadinfrastructuur, kijken Duitse bedrijven graag over onze grens.

Economische groeimotor

Duitsland is voor Nederland het belangrijkste handelsland. Jaarlijks gaat een kwart van de Nederlandse export richting ons buurland, waarvan een derde in Zuid-Duitsland terecht komt. Het is een economisch zeer sterke regio die in een aantal sectoren als motor voor de Duitse economie fungeert. Zuid-Duitsland heeft het hoogste Bruto Binnenlands Product van alle regio's en de laagste werkloosheid van de gehele Bondsrepubliek. De zuidelijke deelstaten besteden bovendien het meest aan innovatie.

Ondanks dat er voor 27 miljard euro aan Nederlandse goederen naar Zuid-Duitsland gaan, heeft Nederland slechts een marktaandeel van 7%. Dit is lager dan het Nederlandse

aandeel in heel Duitsland: dat gemiddelde ligt op 9%. De Nederlandse vertegenwoordigingen in Zuid-Duitsland zetten zich in om Nederland op de kaart te zetten als logische handelspartner. Dat doen ze elk in een verschillende sector. De economische afdeling van het Consulaat-Generaal in München richt zich vooral op automotive en machinebouw, en het NBSO in Frankfurt op ICT en elektronica. Het NBSO in Stuttgart heeft medische technologie en gezondheid als focus.

Ken uw 'pappenheimers'

In Duitsland is het gevoel van verbondenheid met de deelstaat groot. Een Beier voelt zich pas in tweede instantie Duitser. In het zuiden is men over het algemeen conservatiever en hecht men sterk aan tradities, wat zich vertaalt

“Jaarlijks komt zo'n 8% van de Nederlandse export in Zuid-Duitsland terecht.”

Linda Mieden-Appelboom, hoofd economische afdeling bij het Consulaat-Generaal te München.

München is de derde stad van Duitsland en hoofdstad van de deelstaat Beieren.

Vierluik Duitsland

In vier artikelen maakt Globe Magazine een rondreis door Duitsland. In de volgende editie belichten we Zuid-Duitsland.

- 1 Kansen en ontwikkelingen Duitsland;
- 2 Zuid-Duitsland;
- 3 De grensregio's;
- 4 Ondernemers over Duitsland.

Zuid-Duitsers zijn over het algemeen vriendelijk, beleefd, en kunnen soms moeite hebben met de wat lossere Nederlandse omgangsvormen en informaliteit op de werkvloer. In Zuid-Duitsland hecht men veel waarde aan de betrouwbaarheid van een toeleverancier en werkt men daardoor ook langere tijd met oude bekenden.

Duitsers gaan voor zekerheid. Vasthouden wat je hebt is hier vaak het devies. Veranderingen vergen daarom veel tijd, ook voor het bedrijfsleven. Dat vraagt om Nederlandse innovatiekracht, en om geduld. Als je eenmaal binnen bent, zit je vaak goed - men werkt hier niet zelden tien jaar met dezelfde toeleverancier.

Mobiliteit delen

De Nederlandse automotive-sector heeft een groot deel van haar omzet te danken aan Duitsland. Jaarlijks bestellen grote automerken als BMW en Audi voor miljoenen euro's aan onderdelen bij Nederlandse bedrijven. De ontwikkeling van autobouwer pur sang naar

mobiliiteitsaanbieder, met diensten als 'connected car' en 'carsharing', biedt Nederlandse startups en andere bedrijven veel kansen. Milieuvriendelijke voertuigen gaan bovendien een steeds grotere rol spelen. Deze ontwikkelingen brengen andere eisen aan voertuigen met zich mee. Nederland kan een belangrijke rol innemen bij de ontwikkeling van alternatieve aandrijfsystemen en lichte materialen om het brandstofverbruik, de CO2-uitstoot en kosten van voertuigen te reduceren.

e-Mobility wordt smart

Duitsland streeft ernaar in 2020 één miljoen elektrische voertuigen op de weg te hebben en wil als producent en afzetmarkt van elektronische voertuigen leidend worden. Het National Plattform Elektromobilität ondersteunt daarbij. Regionale versnellers in Zuid-Duitsland zijn Stuttgart, Regensburg en München en organisaties als Bayern Innovativ, E-Mobil BW en IHK Neurenberg.

Internationaal geldt Nederland op het gebied van elektromobiliteit als toonaangevend. Nederlandse bedrijven hebben veel kennis in

huis die in het buitenland van grote betekenis kan zijn. Internationale experts zien het grootste innovatiepotentieel in diensten en applicaties rondom 'Internet of Things' en de ontwikkeling van laadinfrastructuur. Zo werkt het Nederlandse Allego samen met BMW aan slimme laadoplossingen om het gebruiksgemak van elektrisch rijden te vergroten, voor schone stedelijke mobiliteit. De Nederlandse vertegenwoordigingen in Duitsland ondersteunen bij het opzetten van samenwerkingsverbanden tussen Nederlandse en Duitse kennisinstellingen, bedrijven en overheden om in te spelen op de mogelijkheden. Bijvoorbeeld door zogenoemde Partners for International Business (PIB) op te richten. Edwin Bestebreurtje, penvoerder van de PIB Zuid- en West-Duitsland: "Binnen de PIB's treden bedrijven samen op en wisselen ze kennis uit. Het biedt veel gelegenheid tot succesvol netwerken. Door onze inspanningen is bij veel Duitse organisaties het besef gegroeid dat Nederland hen veel te bieden heeft op het gebied van elektrisch rijden. Ook zijn al concrete zakenrelaties ontstaan. Dat Nederland op zaken als laadinfrastructuur en smart charging

vooroploopt, zorgt ervoor dat opdrachtgevers ons als serieuze gesprekspartner zien.”

Smart Machinery

Duitsland is de grootste machine-exporteur ter wereld. De Duitse machine- en apparatenbouw is de grootste werkgever in Duitsland en zorgt met meer dan 6.400 bedrijven voor circa één miljoen arbeidsplaatsen. De branche bestaat vooral uit MKB, 87% van de bedrijven heeft minder dan 250 medewerkers en slechts 2% van de bedrijven heeft meer dan 1.000 medewerkers. Van de totale omzet in Duitsland (in 2015: 260 miljard euro) nemen de drie deelstaten Baden-Württemberg, Beieren en Noordrijn-Westfalen meer dan 80% voor hun rekening.

Uitdagingen voor de gehele sector zijn digitalisering, energievoorziening en de schaarste aan grondstoffen. Zuid-Duitse machinebouwbedrijven werken onder de noemer 'Industrie 4.0' hard aan de digitalisering van productieprocessen. De hele sector is intensief op zoek naar mogelijkheden om materialen, kosten en energie te besparen, waardoor de druk op toe-

leveranciers stijgt. Nederlandse bedrijven met slimme oplossingen op het gebied van digitalisering, energiebesparing en materialen kunnen hier uitkomst bieden.

Ook hier werkt het Nederlandse MKB steeds vaker samen om de stap richting Zuid-Duitsland te maken. Zo hebben enkele bedrijven, waaronder de Nijdra Group, hun krachten verenigd onder de vlag van het Holländischer LifeScience Verbund (HLSV). Het HLSV betreedt gezamenlijk de Zuid-Duitse markt. Zij namen afgelopen voorjaar deel aan de handelsmissie naar Beieren onder leiding van minister Ploumen, die parallel aan het bezoek van het Nederlands koningspaar plaatsvond. Dennis van Dijk van Nijdra: “Waar dat eerder niet lukte, mogen we nu wel komen praten bij grote partijen als Siemens. Wat dat betreft heeft de handelsmissie naar Beieren ons goed geholpen.”

Bekende grote machinebouwers in Duitsland zijn Siemens, ThyssenKrupp en Bosch. Nederlandse bedrijven leveren voornamelijk systemen en onderdelen aan de Duitse machine-

“Duitsland is de grootste machine-exporteur ter wereld.”

bouw in het zuiden. Deze toeleveranciers richten zich vooral op de bekende 'original equipment manufacturers' (OEM) terwijl de grote groep familiebedrijven en 'hidden champions' in Baden-Württemberg en Beieren nog onontgonnen terrein lijkt.

Kloppend hart voor medische technologie

De wereldwijde vraag naar Duitse medische technologie is groot. Nederland is met een exportwaarde van 1,1 miljard euro het vijfde land waar Duitsland naartoe exporteert en met exportwaarde van 594 miljoen euro eveneens het vijfde land vanuit waar Duitsland medisch technologische producten importeert.

Medische technologie geldt voor Zuid-Duitsland als een van de belangrijkste motoren voor innovatie en economische groei. De deelstaten Baden-Württemberg, Beieren en Hessen zijn bij elkaar goed voor ruim 60% (17 miljard euro) van de totaalomzet. Door het grote aantal *mittelständische* (MKB) OEM-ers wordt Baden-Württemberg als het kloppend hart van de medtech sector gezien. John Blankendaal, Managing Director van Brainport Industries: “Zuid-Duitse OEM'ers in de medtechsector staan steeds meer open voor samenwerking met (externe) toeleveranciers. Zij hebben de overtuiging dat ze hun positie verder kunnen versterken door inniger samen te werken met goede leveranciers en kennispartners. Nederlandse hightech-toeleveranciers zijn met hun specialisatie in complexe technologie en kleine series een interessante partij voor deze bedrijven.”

Slim gezond

De trend van digitalisering in de zorg is ook in Duitsland zichtbaar en belooft de gezondheidszorg revolutionair te veranderen. Duitsland heeft nog een slag te slaan als het gaat om de implementatie van eHealth-toepassingen in de praktijk. In 2016 bedroeg de omzet in de Duitse eHealth markt ongeveer 300 miljoen euro, maar de groeiverwachting is enorm. Volgens prognoses zal de eHealth markt in Duitsland tot 2020 groeien naar een marktvolume van 662 miljoen euro. Dit komt overeen met een jaarlijkse omzetgroei van 21,9%. Een belangrijke aandrijver is de Duitse eHealth-wet die onder andere een betere en veiligere informatie-uitwisseling van zorggegevens binnen en tussen zorginstellingen nastreeft. Voor Nederlandse bedrijven met slimme eHealth oplossingen, waarmee de zorg efficiënter en tegen lagere kosten kan worden georganiseerd, ligt er een wereld van mogelijkheden in het verschiet. ●●●

Een overzicht van kansen vindt u in de app NL Exporteert en op:

► www.internationaalondernemen.nl/kansen